

**PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUMI KOOSTÖÖ
SOTSIAALPARTNERITEGA 2006**

Fookusgrupid

SISUKORD

1. Fookusgruppide läbiviimisest

2. Kokkuvõte

3. Tulemustest detailsemalt

3.1 Üldhinnang põllumajandusministeeriumi tegevusele põllumajandus- ja maaelustrateegia väljatöötamisel

3.2 Põllumajandusministeeriumi tugevate külgedena toodi välja

3.3 Pigem kitsaskohtadest

3.4 Allasutused

3.5 Teavitustöö

3.6 Teavituskanalid

3.7 Maine

4. Ettepanekud

5. Lühikokkuvõtted gruppide kaupa

1. Fookusgruppide läbiviimisest

- Vestlusi peeti 4 grupiga. Esindatud olid järgmised sotsiaalpartnerite organisatsioonid:

- I Külaliikumine Kodukant
- II Põllumajandustootjate Keskliit ja Toiduainetetööstuse Liit
- III Talupidajate Keskliit
- IV Kalanduse ühendused

- Fookusgrupid viidi läbi:

- I 11.oktoobril 2006
- II 16.oktoobril 2006
- III 18.oktoobril 2006
- IV 25.oktoobril 2006

- Vastajate arvamuste tsiteerimisel ei ole nimetatud nende nimesid

2. KOKKUVÕTE

- Põllumajandusministeerium liigub partnerite arvates positiivses suunas
- Ministeeriumi tugevus seisneb eelkõige valmisolekus kaasata sotsiaalpartnereid ja spetsialiste seadusloomesse ja maaelu arengukava aruteludesse
- Põhilise puudusena koostöös nägid partnerid liiga lühikesi tähtaegu ja taustinfo vähesust oma arvamuse kujundamiseks
- Info liikumisega sotsiaalpartneriteni või üldjoontes rahule jääda, kuid mõningatel juhtudel jääb see hiljaks, et otsuste tegemisest osa võtta
- Mitte alati ei korraldata arutelusid piisava ajavaruga enne otsuste vastuvõtmist.
- Põllumajandusministeeriumi juhtimisstiili peetakse avatuks ja ladusaks, eriti võrreldes muude ministeeriumidega
- Poliitiliste seisukohtade saamine on partneritel aeg-ajalt liiga aeganõudev
- Tagasiside küsimuste ja toimunu kohta on reeglina korrektne
- Ministeeriumi ametnikkond on vastutulelik, meeldiv ja asjatundlik
- Allasutustega on funktsioonid jaotatud loogiliselt. Suuri etteheiteid allasutustele ei ole, kuigi mõningat kriitikat oli kuulda
- Ministeerium ei ole avalikkuses eriti nähtav maaelu eest seisjana
- Ministeerium ei ole küllalt aktiivne avalikkuses maaelust positiivse kuvandi loomisel, kuigi viimasel ajal on toimunud positiivseid nihkeid
- Partnerite silmis on Põllumajandusministeeriumi maine kõrge, seda eriti muude ministeeriumidega võrreldes

3. TULEMUSTEST DETAILSEMALT

3.1 ÜLDHINNANG PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUMI TEGEVUSELE PÕLLUMAJANDUS-JA MAAELUSTRATEEGIA VÄLJATÖÖTAMISEL

Kõikide gruppide seisukoht oli, et ministeeriumi tegevus on heal kursil, liikumine toimub paremuse suunas.

Kõige paremini oli meelestatud tootjaorganisatsioonide grupp, kes pidas eriti heaks seda, et maaelu arengukavasse on kaasatud kõik asjasse puutuvad osapooled.

Siiski leiti selleski grupis, et arenguruumi on:

-kui me räägime mingist maaelu arendustegevusest, siis hakkama saavad nad hästi, aga nad saaksid veel paremini, kui nad seda tahaksid. Ilmselt see, mis meid kõiki siin huvitab, on kolmanda sektori suurem kaasamine. /.../ On rida nõukogusid ja institutsioone, mis on määrava tähtsusega, aga ei ole ühtegi töötleva tööstuse esindajat. /.../ See on põhiasi, tahaks, et seadustesse kaastaks rohkem. Tahaks ka, et nähtaks, kuidas põllumajandus ja töötlev tööstus on tegelikult omavahel väga tihedalt seotud, aga olen näinud küll vastupidist.

Ka talunikke esindavas grupis jagati arvamust, et on asju PM tegevuses, millega võib rahul olla, ja neidki, millega rahul olla ei saa. Taluliidu grupp oli üldiselt arvamusel, et nende arvates võetakse teatud huvigruppide arvamusi rohkem kuulda kui teiste omi:

-kui ma enne mainisin erinevate huvirühmade ära kuulamist ja nende huvide arvestamist- tasakaalustatud arvestamist, siis minu arvates tuleb sellest kõige rohkem puudu. Teatud huvirühmade huvid lähevad väga hästi arvesse ja teatud omade ei lähe.

- nende arvamused ja seisukohad, mis langevad paremini kokku valitseva koalitsiooni seisukohtadega, strateegiatega arengukava suhtes, need lähevad kergemini läbi. Need, mis sellest erinevad, või oluliselt erinevad, nende sissesaamisega on väga palju raskusi.

- Strateegia on ilus, strateegia lubab väga head arengukava teha. Arengukava ise kipub metsa poole panema

Grupis mõndi, et ministeeriumil on tahe saavutada konsensust osapoolte vahel, ent kui seda ei tule, siis kaldub otsus poliitiliselt lähemate partnerite poole.

Kodukandi liikumise esindajad, leidsid, et:

-Võrreldes teiste ministeeriumidega, adekvaatsemat ministeeriumi praegu ei ole

-Üldeesmärgid üldiselt on väga head ja üldine suundumus on väga hea. Eesti, võrreldes teiste Euroopa riikidega, ju lausa hiilgab selles suhtes. Meil on üldeesmärkides rohkem arvestatud väikseid, kohalikku tasandit.

-Positiivne on ka see, et Põllumaj. ministeeriumil on jätkuvalt soovi kaasata sotspartnereid

-Ütleks seda, et näiteks koostöö ministeeriumiga rahvusvahelisel tasandil, just ütleme LEADERtegevuste teemal, nad on rõõmsasti osalemas. Ütleme see kaasa rääkimine ja ühine mõtlemine rahvusvahelisel tasandil on suhteliselt positiivne, võrreldes teiste riikidega.

Kalanduse grupp, kes oma sõnul on killustatud 7 ministeeriumi vahel, arvas samuti, et: *-Kalanduse osas võib öelda, et mingil määral hakkab asi kalurite jaoks juba positiivses suunas liikuma*

Siiski leiti, et liikumine võiks olla kiirem, muidu võib kalanduse saatus Eestis pöördumatult halvaks kujuneda.

3.2 PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUMI TUGEVADE KÜLGEDENA toodi välja

1. Erinevate osapoolte kaasamist strateegia ja seaduste väljatöötamisse. Osalemisest on huvitatud kõik partnerid:

-Kui rääkida kaasatusest, siis põllumajandustootjate poole pealt ei saaks küll etteheiteid teha. Tõepoolest, ministeeriumi ametnikel ja lõpetades ministri endaga, on selge arusaam, et tegemist on vastastikku kasuliku koostööga. (Tootjad)

-Kui sa lähed ettepanekut tegema, siis isegi väga meeleldi arvestatakse sellega. See ei tähenda muidugi seda, et me määrusi ja eelnõusid saame oma mätta otsas tegema hakata, aga suhtlemine ja koostöö on asjad, mida Põllumajandusministeeriumiga peab tegema ja siis asjad toimivad. (Tootjad)

-Meil on arusaamine ja me tunneme seda eluliselt, et kui me kaasa ei räägi, siis tulevad eluvõõrad otsused. Me oleme praktikud ja me tahame, et see asi oleks pärast ka teostatav, sest me tunneme, kust maalt see meid mõjutab. See mõjutab meid otseselt ja me ei suhtu ükskõikselt (Kodukant)

2. Küllalt suur avatus oma tegevuses

-Kodukandil on ministeeriumiga küll kõvasti paremad suhted ja parem ligipääs ametkonnale kui enamikes teistes riikides.

Kuigi kõik diskussioonides osalejad leidsid, et head oleks rääkida küllalt, soovisid nad asja edasimineku nimel rääkida

3.3 PIGEM KITSASKOHTADEST

1. Liiga lühike ettevalmistusaeg

Kõik grupid töid ühe olulisema probleemina välja liiga piiratud võimalusi asjatundlikult ja konsensuslikult aruteludes kaasa rääkida:

- nemad on sellega tööd teinud kolm kuud või enamgi veel ja meie föderatsiooni esindajad peaksid andma põhjapanevad seisukohad. Ei ole mõeldav, et see kas või nädalaga tehtaks. Inimesed tahavad tutvuda, kokku saada ja arutada. Selles suhtes partnerlust ei ole. (Kodukant)

- Me oleme huvitatud nendes küsimustes kaasa rääkimisest, me lähme kohale, aga see tähendab tööpoolest seda, et peab 2 päevaga läbi töötama materjali, milleks sul võiks olla nädal kuni kaks, et seda korralikult teha. Me saame võib-olla ise need tekstid läbi lugeda, aga meil ei jää aega oma liikmeskonnaga suhtlemiseks, et vastavaid laiapõhiseid otsuseid ja ettepanekuid teha. (Kodukant)

- Kodukant ei ole vaid isikutepõhine ja me ei esinda organisatsioonis iseennast. Juhatuse liikmetel on teatud volitused, aga me peaksime suhtlema ka liikmetega. Meie taga on samuti organisatsioonid, kes tahaksid kaasa rääkida. Me ei saa rääkida ainuisikuliselt, et juhatuseliige see ja see tuleb ja ütleb, et mina arvan nii. Meil ei ole selleks õigust, me peame liikmeskonnaga samuti suhtlema. (Kodukant)

- Meil kõigil on kalendrid täis kirjutatud. Alati on see probleem, et sa pead hakkama ruumi tegema oma kalendris. Me ei ole võib-olla nende asjadega nii palju kursis, kui on see, kellele on vastutus antud. Mõnikord on ka pikem, aga materjalidega on jumala õigus, et mõnikord saad päev enne, mõnikord kaks enne meili teel kokkuvõtte ja siis saad kohapeal kuulda ja siis pead püstijalu reageerima (Taluliit)

- Informatsioon peaks tulema piisavalt vara, et jõuaks seda ka kaluritega läbi arutada. (Kalandus)

- poolteise leheküljelist määrust valmistatakse ette üle aasta ja kui see valmis saab, siis on järsku nii kiire ja peab nädalaga või veel kiiremini vastuse andma. Aga kui me oleme õigusriik ja me räägime demokraatiast, siis inimesele tuleb anda aega läbi lugeda. Lõpp toimub alati surve ja ähvarduse all. (Kalandus)

2. Hilinenud tagasiside

- *Küsimusele saab vastuse küll, aga kui ma küsin selle küsimuse selles mõttes, et ma tahan mingit olukorda muuta, siis öeldakse küll, et rong on läinud. See on põhiline sõna neil selle kohta. (Talupidajate ühendus)*

3. Võõrkeelne materjal

Vajadus kiiresti materjale läbi töötada on mõnikord raskendatud ka mahukate võõrkeelsete tekstide saamisega:

-*Mulle anti ükskord 82 lehekülge inglise keelset teksti ja taheti järgmise päeva hommikuks vastust, eesti keelse tekstigagi läheks raskeks. (Kalandus)*

-*30 lk teksti. Nad peavad selle ära tõlkima ja nad peavad meile tegema seletuskirjad. See ei ole normaalne. Mitte ükski liidu juht ei ole selleks tööle palgatud, et tõlkida EL-i määrusi sellises ulatuses. (Tootjad)*

4. Seletuskirjade puudumine seaduste ja seadusmuudatuste saatmisel, vähe taustinfot, keeruline või ebainformatiivne sõnastus:

-*Seaduse muudatustega ei saadeta ministeeriumitest ka seletuskirju (Kalandus)*

- *Kui riik tahab kodanikuga suhelda, siis ta peaks rääkima kodanikuga arusaadavas keeles, mitte euroopa keeles. Minule juba midagi ütleb Euroopa Liidu määrus 2004, aga kui mõni on puhtalt mõeldud sealt kalurile, siis ta arvatavasti läheb ostab hoopis ühe õlle (Kalandus)*

5. Aega-ajalt arutelude käivitamine siis, kui otsused on juba tehtud.

Sealjuures nenditi, et kiirus on läinud suureks eriti viimasel ajal.

- *Koosolekutel on ka pigem nii, et kantakse ette ja siis küsitakse arvamust. Ei saagi aru, et kui kõik on valmis, siis mis on selle koosoleku mõte. Koosolekul on mõte siis, kui on mingi probleem, mida arutada. (Kodukant)*

Kõikide huvid ei ole võrdselt esindatud, leidsid, et huvigruppidele **ei anta aruteludel küllalt võimalusi oma seisukohtade väljendamiseks:**

-*Aga mida seltskond arvab? Mina võin näiteks öelda kindlalt, et meil on keskkonnaorganisatsioonide tugi, meil on Kodukandi tugi, meil on mahetootjate, metsameeste tugi, meil on noorte tugi. Meil on neid toetajaid ümberringi palju rohkem. Küsimus on selles, et reeglina igaüks räägib oma asjast. Ma arvan, et kui hääletamisele mindaks, siis tuleks välja need toetusprotsendid, aga ei minda kunagi hääletama (talupidajate Liit).*

6. Strateegiate kooskõlastamata rakendusmeetmed

Mõnel grupil, eriti Kodukandil, oli mure, et vaatamata heale strateegiale ei pruugi selle rakendamine vastata sotsiaalpartnerite huvidele:

- Üldeesmärgid on ju kenad, aga muret teevad need tingimused ja need praktilised määrused, mis peavad rakenduma. /.../. kas ajapuudusel või kvalifitseeritud tööjõu puudumisel või soovitakse nende tingimustega siiski suunata kitsamalt toetusi või programme vms. Aga just see, et igapäevased rakendusasjad ei ole alati kõige rakendussõbralikumad. Ja ei toeta alati seda üldeesmärki.

- Riigil tuleks kiiremini see poliitiline otsus teha, et kui palju kalureid üldse jääb- just kutselisi kalureid. Meelega venitatakse selle otsuse tegemisega (Kalandus)

7. Kindlustunde puudumine, et strateegia kehtib ka järgmiste poliitiliste juhtide puhul – selles osas oli muret tunda eelkõige kalurite esindajate seas:

- Mina isiklikult ootaks strateegiast suuremat kindlustunnet. Et keegi ei segaks, kui see strateegia 2007. aastal vastu võetakse. Et ta oleks vähem poliitikast mõjutatav. (Kalandus)

-rannakalurite poolt ma tahaks näha, et kui ka poliitiline võim vaheldub, siis strateegia oleks siiski alusdokument ministeeriumi tööle. Et jätkuks suund. (Kalandus)

9. Ametnike kiire vahetumine nii ministeeriumis kui allasutustes, mis tingib teatud kompetentsiprobleeme

- Pahatihti tundub nii, et need inimesed, kes sellest räägivad, tegelikult ei teagi, millest nad räägivad. See on võib-olla julm, aga nii see on, kuna see seltskond on seal nii palju vahetunud ja uued inimesed ei tea enam ajalugu jne. (Kodukant)

- Kindlasti on ministeeriumis üks probleem kaadri voolavus. Jõuad arutelus juba teatud maale, tekivad ühised arusaamad, jõuad juba otsusteni ja siis vahetub ametnik ja sa hakkad otsast peale. (Kodukant)

10. Ressursi puudumine partneritel, et osaleda täies mahus

- Riik, st ministeeriumid peavad jõudma selleni, et sotsiaalpartneritele oleksid tagatud teatud toetused või koht, kus sellise töö jaoks ressursse saada, sest vastasel juhul ei ole mõeldavgi, et me suudame neile olla võrdväärne partner. (Kodukant)

- tegelikult tahetakse meilt ühiskondlikus korras tasuta tööd. Seda, kui sa pead lugema mingi pataka seaduseelnõusid läbi ja andma sinna oma eksperthinnangu või lihtsalt nõustava hinnangu või kaashinnangu, siis minu ajaressurss ju tegelikult maksab.

- See, et ma tasuta tööd teeme – mina olen seda isegi valmis teatud piirini tegema, aga ma ei ole valmis oma pere arvelt võtma vaba päeva selleks, et

sõita Tallinnasse, maksta bussipilet või autokulu. Seda ei maksa mulle mitte keegi kinni! (Kodukant)

- mehed tulevad Võrust, mehed tulevad Viljandist, Valgast, Hiiumaalt ja nendele ei maksta mitte üks sent. Isegi auto või bussipileti rahast rääkimata. Sa käid ju tegelikult puhtalt kas oma isikliku raha peal või liikmete raha peal, kui liikmete raha on nii palju kokku panna. Reeglina ei ole. (Taluliit)

3.4 ALLASUTUSED

Suhtlemises allasutustega enamasti erilisi probleeme ei nähtud.

Kõige enam oldi rahul **PRIA**ga:

- PRIA on oma ülesannetega hakkama saanud. Ainuke probleem on seesama, mis siin välja toodi, et ega seal ametkonnas ei oldud ka piisavalt ettevalmistatud, et maaelus tulevad teistsugused meetmed. Seni nad andsid ju toetusi traktoritele, lehmadele ja hektaritele. Aga maaelu asjades koolitus PRIA ametnikele minu meelest oleks olnud väga vajalik.

- Dokumentide vastuvõtmisel nad käitusid väga kannatlikult ja tolerantsetl. Inimesi oli palju ja kolme meetme taotlused olid korraga avatud. Tung oli suur ja olukord närviline, aga nad said hakkama (Kodukant)

- tahtsin tegelikult just PRIA ametnikke tunnustada, vähemalt siin meetmete juures, et kui taotlejatel on küsimusi, siis saad alati adekvaatse vastuse ja leiad ka rasketes probleemides inimliku lahenduse. Nemad on endale küll selgeks teinud, mis on nende meetmete sisu.

Kodukandi grupist küll tehti ka märkus PRIA aadressil:

- Minu meelest vahepeal jääb küll mulje, et PRIA dikteerib ministeeriumile, millal meetmed avanevad jne., mis on täiesti lubamatu, sest PRIA on siiski rakendusüksus

Kodukant, kes tundis erilist muret LEADERi kasutuselevõtu pärast, tegi sellega seoses kriitikat **LEADER Infokeskusele**:

- LEADER Infokeskus on Põllumajandusministeeriumi poolt küll täiesti ämber, nad ei ole tulnud oma tööga toime ja ei ole seda tõsiselt võtnud. Konsulteerimistöö on tulnud ära teha Kodukandil tasuta tööna. Nemad on saanud riigihanke ja saanud selle eest tasu. See on nõrk koht. Kui teistel riikidel on infoväljaanded ja informeerimine igal tasandil, toimivad kodulehed, meili teel info edastamine, siis Eestis on see praktiliselt olematu.

Veterinaaria- ja Toiduameti kohta mainiti, et piirkondlikud inspektorid ei saa alati seadustest ühtviisi aru ning vaja oleks neid vahel kokku võtta ning asju selgitada.

Kalanduse grupp sooviks leevendada Pärnu Kalamajandi koormust:

- Selles suhtes on kaluritel pretensioone, et järjekorrad on pikad, see üks koht pooletuhandele inimesele on liiga vähe. Sellel peaks olema filiaalid. (Kalandus)

Funktsioonide jagunemises allasutuste ja ministeeriumi vahel probleeme ei nähtud, kuigi:

- Pärnus võiks ka olla kalanduse ala PRIA büroo, sest meie omad peavad praegu kõik Tartu vahet käima, samas kui Pärnus on PRIA büroo olemas, ent kalandusosakond Pärnus kohapeal ei tegutse. (Kalandus)

3.5 TEAVITUSTÖÖ

Partnerite teavitamine

Informatsiooni hiline mine keerulise logistika tõttu:

-Informatsioonivoog läheb niimoodi, et kõigepealt saadetakse Põllumajandus-Kaubanduskotta, kes on ainuke seaduslik, nende silmis, nende sotsiaalpartner, seesama sisuliselt riigieelarveline asutus. Ja koda saadab edasi. Millist infot sealt edasi tuleb, millist ei tule, me ei tea seda. Me ei kontrolli seda olukorda, kuigi me oleme seal liikmed. See koda on nii kinnine organisatsioon, et koja nõukogu liikmele ei anta isegi eelarvet, aga ta peab otsustama selle eelarve üle. (Taluliit)

-Aga tegelik seis on niimoodi, et ministeeriumid ei saada e-posti otse meile, vaid selle me saame suure ringiga ja vanasti ei saanud sedagi. (Taluliit)

-Pärnumaa osas toimub kõik kuu aega või rohkema hiline misega. Kalurid saavad oma informatsiooni Kalurite Liidust. Ministeeriumist kalandusosakonnast mitte mingil juhul. (Kalandus)

Info puudumine aeglase otsustusmehhanismi või läbimõttlemata korralduse tõttu:

- Üldreeglina meil ametnikele suuri etteheiteid ei ole. Ametnikud suhtlevad, täiesti normaalsed inimesed ja eriti kui küsimus on tehniline, mis on ju ametniku põhipädevus, siis sa saad ka selle vastuse. Niipea, kui sa küsid selle tehnilise asjaga seonduvat poliitilist külge, siis sa võid tihtilugu jääda vastusest ilma, (Taluliit)

- Ei lähe mööda Kalaliidu juhatust, kui me ei räägiks Euroopa Liidu nõuetest, missugused meetmed on Euroopas kaluritele toetusteks. Täna seni 4 a. jooksul ei ole veel vastust saanud, kas tormipäevad, udu lähevad sinna alla. Ühtki vastust ei tule, ainult targutame. Niikaua ei tohi ühe asja juures targutada. See, kes riiklikul tasemel selle eest vastutab, peab endale selgeks tegema, mis on nõuded Euroopa kaluritele, ja et need on ka meile. Kompetentsi on ikka rohkem vaja. (Kalandus)

- ma räägin kommunikatsioonist. Kas tehakse väljaanne või mingi ümarlaud, pressibriifing, vahet ei ole, kuidas seda nimetatakse. Praegu näiteks on nii, et tehakse mingi uuring ja tutvustatakse seda uuringut, mis puudutab kõiki

sektoreid, toiduainetööstust veel kõige rohkem ja kutsutakse lugupeetud ajakirjanikud./.../ Nad ei pea vajalikuks kutsuda toiduainetetööstuse ettevõtjaid, kutsuvad ajakirjanikke ja jätavad meid vahele. Meie loeme seda, mida meie kohta uuriti, ajalehest. (Tootjad)

Avalikkuse teavitamine

1. Kõik grupid leidsid, et avalikkust ei teavitata piisavalt maaelu arengukavast, selle suundadest. Eriti rõhutas seda probleemi Kodukant:

- tegelikult ega maainimene ise oma maaelu suundadest, oma tulevikuperspektiividest jmt ei ole kuigi teadlik. (Kodukant)

- Aga pahatihti selgub, et see strateegia on vaid 1-2 inimese peas ja alumised ametnikud ei jagagi seda. Nad ei peagi seda jagama, aga samas kõrged tippametnikud on kogu aeg nii hõivatud. Nad peavad ise oma kommunikatsiooni rohkem läbi mõtlema. Võibolla see on minu viga, et ma pole õigeid lehti lugenud, aga ma ei mäleta mingit põhjanevat kirjutist sellest, milleks see strateegia üldse on. (Kodukant)

-Põllumajandusministeerium peaks olema maaelu eestvedaja ja peaks teised ministeeriumid järgi vedama. Kuna EL poolt kogu otsustusõigus maaelu kohta on antud Põllumini kätte, siis tuleb ka seda teha. (Kodukant)

-Viimane aeg on, et nii kui meede avaldatakse, siis peab tegema selle kohta seminarid, kas siis piirkonniti või maakonniti. Praegu puudub see võimalus ja käib pimedas otsimine. Igal juhul tuleb teha piirkonnas meetme presentatsioon, kas kuus korra, või kui see on vähe, siis kaks korda. Üks siis nagu sissejuhatuseks ja teine kord, kui taotluste tegemiseks läheb, siis kinnistada seda. Tulemused on siis tunduvalt paremad ja arusaadavamad. (Kalandus)

2. Maainimesi esindavatele osalejatele tegi muret maaelu vilets kuvand avalikkuses. - kuvand maaelust on täiesti vale. Mitte ainult selles mõttes vale, vaid mõnes mõttes lausa negatiivne. Maal elavaid inimesi seostatakse sageli ju laiskuse, joomise jms. tegelikkuses on ju kuvand maaelust negatiivne, meedias vähemalt. (Kodukant)

-üldist põllumehe mainet on vaja tõsta ja see on mina leian, et ministeeriumi suur ülesanne. (Taluliit)

- Põhiprobleem ongi selles, et räägitakse ainult sellest, et põllumehed ei ole rahul, on vaja suuri toetusi ja siis need trahvid. Aga see tegelik elu, ja see, et Eesti küla läheb ikka üles mäge jne. .(Kodukant)

-Põllumajandusministeerium peaks väga tõsiselt mõtlema, millega peaks tegelema, et seda ilkumist ja asjatundmatut lahmimist ei oleks. Et nähakse ka nende toetuse-/ numbrite taha. (Taluliit)

Siiski möönis Taluliit, et viimasel ajal on põllumajanduse maine ikka tõusma hakanud.

Kodukant leidis, et kuna PM-I on suur andmebaas positiivsetest näidetest maaelu vallas, tuleks neid ise ajakirjanikele aktiivsemalt pakkuda. Ka Kodukant on valmis selles osas öla alla panema:

- *See on küll koht, kus Kodukant on valmis kahe käega aitama. Me oma võrgustikus paneme välja sellist informatsiooni, et mis on hästi tehtud või huvitavaid asju kogu Eestimaal. Siin me oleme igal juhul nõus ise kaasa lööma. Loomulikult nõuab see mingeid ressursse, sest ilma rahata tööd ei saa teha, aga põhimõtteliselt on meil ju info olemas.*

3.Vähene avalikkuse, sealhulgas kohalike omavalitsuste teavitamine LEADER i põhimõtetest

- *Eesti maaelus hakkavad läbi LEADERi väga suured rahad jooksuma, aga inimesed ei saa üldse arugi, mis see on. Omavalitsused juba samas vaatavad, kuidas selle läbi saab oma ressursse suurendada. Ministeeriumi poolt peaksid ses osas pidevalt väga selged sõnumid olema, et miks see programm on kokku kutsutud ja et see kaasamine on oluline. Kuna ministeeriumilt sellist sõnumit ei tule, siis pole ka ime, et omavalitsused seda oma kasuks tõlgendavad (Kodukant)*

- *Tegelikult paistis välja LEADER protsessi juures see, et kohalikud omavalitsused tööpoolest vajavad kaasamist, sest Põllumajandusministeerium ei tegele ju ainult põllumajandusega. Maaelu on ka kohalike omavalitsuste rida, sest enamik valdadest paikneb ju maapiirkonnas ja kohalikud omavalitsused on kindlasti sihtgrupp, mis tuleb ministeeriumil kaasata. Meie oma töös, just läbi selle LEADERi tundsiime, et see oli meie jaoks kõige raskem. Kohalikud omavalitsused olid kõige vähem valmis. (Kodukant)*

3.6 TEAVITUSKANALID

Kodulehekülg

Arvamused kodulehekülje kohta olid üldiselt positiivsed, kuigi mingeid märkusi oli siingi.

- *Võib öelda vaid tunnustussõnu, on väga adekvaatne, kõik uus info on seal olemas.*

- *Minul on vastulause. Arutatakse asju, komisjonis on läbi arutatud, otsused on vastu võetud, aamen. Aga siis kodulehel ripub hoopis eelmise või üle-eelmise komisjoni arutelu põhjal see dokument üleval. Aga tegelikult on aeg edasi läinud, uued otsused on tehtud, kutsutakse inimesi tagasisidet andma, aga vana dokument ripub üleval. (Kodukant)*

- *mina ei ole kuidagi rahul sellega, kuidas on toimunud LEADERist informeerimine läbi kodulehe. Protsess on jõudnud sinnamaale, et*

organisatsioonid on loodud, taotlemise voor kuulutatakse välja ja ei ole veel suudetud kodulehele üles vastavat infot panna! Ma pean just silmas, kuidas allhanke korras koostati LEADER kodulehte ja siis ta rippus mingi eraisiku või lastekirjaniku kodulehe ripatsina. Soliidne asutus ei luba endale sellist asja. (Kodukant)

- mis puudutab maaelu arengukava, selle koha pealt ma ei kommenteeriks, aga mis puudutab igapäevast seadusloomet, siis see juba absoluutselt puudub. Missugust seadust hakatakse ringi muutma, missugune on see aluspõhi, mida tahetakse muuta, kui tehakse ettepanekuid, siis kelle ettepanekud? (Taluliit)

- väga paljuski seda taustinfot on siiski olemas, aga seda lihtsalt ei oska leida. Ka nende enda kodulehel on olemas, aga sa lihtsalt ei leia üles. Koduleht on niivõrd ära struktureeritud. (Tootjad)

Visuaalne identiteet, nähtavus avalikkuses

Visuaalse identiteediga logo ja dokumentide kujunduse näol olid rahul kõik grupid.

Ministeeriumi nähtavus avalikkuses jättis enamuse diskuteerijate arvates soovida:

-- praegu on põllumajandus - kalandus, aga ta võiks olla maaelu. (Kodukant)

- Eesti on õnnetus olukorras, kuna kui räägitakse põllumajandusest, siis ka tänapäeval veel unustatakse sellejuurest ära kalandus. Sellega ei ole ka ajaloolistelt tegeldud, see tahab harjumist. See oleks nõudeks ministrile, kes saab seda teiste sektoritega tasakaalustada, seda teadvustada. Ettepanek oleks, et ka avalik-õiguslik televisioon võiks kalandusele rohkem tähelepanu pöörata. Põllumajandussaadetes peaks olema ka alati kalandus, nii kaua kuni ta omaseks saab, et see ongi üks põllumajanduse osa. (Kalandus)

- Kõik need trükised, mis tehakse, ei tohiks ju mitte mingil tingimusel olla tehtud niiviisi, et on mingi eelarve rida, saame sealt raha ja siis teeme. Ta peaks ikka mingit selget sõnumit kandma kellelegi, et mida me tahame öelda ja kellele. Näit. väikeettevõtted on infonäljas ja nad moodustavad üsna suure protsendi. (Tootjad)

3.7 MAINE

Vaatamata kogu kriitikale on Põllumajandusministeeriumi maine sotsiaalpartnerite seas hea.

- Iga ministeerium on oma ministri nägu. Praeguse näoga on minu meelest kõik väga hästi, minister ise kena, käitub inimestega kenasti, näeb kõvasti

vaeva Põllumajandusministeeriumi maine tõstmisel. Kõik toimib ja ta näeb selle nimel ikka kõvasti vaeva (Tootjad)

- Minu meelest on maine eelkõige seotud tegudega. Aegade jooksul on olnud ridamisi väga olulisi saavutusi, mis mõjuvad ju mainele ainult positiivselt (Tootjad)

- Võrreldes muude ministeeriumidega sihtgrupis parim.

- ma olen ka kohaliku omavalitsuse tasandil natuke tegev olnud ja suhtlen seal valla tasandil, siis näiteks maaelu arengukava ja üldse Euroopa Liidu rahadega jagamise põhimõtete poolest ja selle avalikustamises tegelikult on Põllumajandusministeerium olnud kõige positiivsem näide üldse. (Taluliit)

- Toetuste jagamine on läinud avatumaks (tootjad)

- Meie arvates siiski ministeerium muutub läbipaistvamaks, ta on avatud, mina ei ole leidnud olukorda, kus ma ei saaks lahendust. Ja teine asi, eesotsas ministriga, palju käiakse väljas, ametnikud aetakse piltlikult öeldes põllule. Seda ei saa öelda paljude teiste ministeeriumite ja ametkondade kohta, kus aetakse neid asju nelja seina tasemel. (Tootjad)

Diskuteerijad pakkusid mõningaid nimesid arvamussliidriteks põllumajanduse ja maaelu küsimustes.

Tootjad tõstsid esile ministri:

-Kahtlemata on minister kõige väljapaistvam persoon, kelle suu läbi nõ tõe kuulutatakse. See on alati nii olnud. Nüüd edasi, riigiametniku koodeks nr 2, on, et riigiametnik viib ellu ministri poliitilist tahet. Minu meelest ongi arvamussliidrid täpselt kõik need inimesed, kes antud küsimustes oma pädevuse piires tegelevad (Tootjad)

-On poliitiline figuur ees ja igas valdkonnas on oma liider. Ma ei oskakski, ka kõige parema tahtmise juures, nimetada seda nõ halli kardinali. (Tootjad)

-Kusjuures Põllumajandusministeeriumil võiks olla oma kõneisik, kes kujuneb arvamussliidriks (Kodukant)

Kõik grupid jõudsid nii või teisiti järeldusele, et:

-praegu ju puudubki niisugune ühendav eeskuju, keda mõlemad pooled kuulaksid, pole niisugust. Sellist liidrit ei ole (Taluliit)

-Riiklikul tasemel silmapaistvat isikut ei ole, kes võib lubada rohkem, kas jalad laua peale panna, või siis meelega pudeli maha visata, sellist säravat isikut ei ole. Autoriteet on omamoodi Lauri Vaarja (Kalandus)

Taluliit tõi esile ministeeriumist Oopkauba, Kevvai.

4. ETTEPANEKUD

Igas kriitilises noodis sisaldub ettepanek ministeeriumi edasise koostöö parandamiseks. Eraldi ja lisaks öeldule toome järgmised selgepiirilised soovid:

1. Tugevdada oma **identiteeti** maaelu eest seisjana

- Igal tegevusel peab olema mingi sihipärane eesmärk ja Põllumajandusministeerium peaks endale selgeks tegema ühe asja. Sellest me oleme kõik aru saanud, et ta seisab põllumajanduse eest ja seisab kalanduse eest, aga ta peaks endale selgeks tegema, kas ta tahab seista maaelu eest. Ja kui ta seda tahab, siis tuleb selle eest ka seista. (Kodukant)

- *Põllumajandusministeerium peab hakkama toimima ka kogu maaelu keskset ja vaatama asju regionaalpoliitiliselt. (Kodukant)*

2. Veelgi rohkem **koostööd** erinevate osapoolte vahel:

- *Ministeeriumid üldse teevad Eestis liiga vähe koostööd . /.../ Ma tahtsin veel selle Soome näite tuua, kus väga hästi toimib see Põllumajandusarenduse nõukogu. Soomes on kõikide ministeeriumite esindajate ja oluliste sotsiaalpartnerite ühine ümarlaud, mis omalt poolt selle maaelu suunise välja töötab, et mis on oluline. See on ka ministeeriumile lähtekohaks ja ta arvestab sellega. /.../ Sellist sisulist ümarlauda oleks tarvis (Kodukant)*

- *Võibolla siis jah, et rohkem oleks kaasamist ja arvestamist kolmandate sektoritega, need on märksõnad, millega mind siia saadeti (Tootjad)*

- *kui strateegiat vaadata, siis me peaksime tegelikult rohkem strateegia väljatöötamisele kaasama neid, kellele see strateegia on mõeldud (Taluliit)*

3. Süstemaatilised **infotunnid**, näiteks sektorite kaupa. Sellest on eriti huvitatud tootjate organisatsioonid ja eriti seoses EL seadusandlusega

- *Üks asi, mis lahendaks väga palju probleeme: et me saaks õigel ajal informatsiooni kätte. Ei pea olema iga kord, sest komitee on iga kahe nädala tagant, aga kui korra kuus kõik toidusektoriga tegelevad komitoloogid tuleksid kokku ja kutsuksid sinna oma partnerid ja räägiksid üldjoontes igaüks ära, mida nad seal kuulnud on. Mis meid ees ootab, millest on suunad. Sest me kuulume rahvusvahelistesse organisatsioonidesse ja meil on see info olemas. (Tootjad)*

4. **üle-Eestilise süsteemi** loomine maaelu arengukava juurutamiseks

- *tegelikult peaks olema üleestiline võrgustik, kelle üheks ülesandeks ongi selle maaelu kava jälgimine ja hindamine ja vajadusel*

muudatusettepanekute tegemine. Sellest võrgustikust räägitakse kohe kõige vähem. Kunagi ma sellele vastust ei saa, kui küsin. (Kodukant)

6. Kalandusgrupi ettepanek oli kaluritele arusaadavamalt ja must-valgel selgitada, **kuidas peab dokumente vormistama**, projekte kirjutama. Selleks soovitati saata selgitustega näidiseid, panna näidised internetti kodulehele

-Pärast öeldakse, et teile eraldati raha, aga sadamate moderniseerimiseks on see kasutamata, inimesel on ainult teada, et ta peab selle ise ära maksma, ta ei oska isegi selle peale tulla, et ta saab seda kaasata. Ei ole ka sellist lüli, kes need ühendaks. Kasvõi riputataks internetti informatsioon üles, et seda saaks spikrina kasutada, aga sellist ei ole.

7. **Nõustamissüsteemi**, konsultantide tööerakendamine

- valdkond, millest me täna ei ole rääkinud ja milles on konsensus ka - see on nõustamine, seda on üle 10 aasta tehtud ja pole siamaani valmis saadud. Kedagi ei rahulda praegune süsteem ja seda süsteemi on nii palju pea peale keeratud. Ma ei tea miks, aga siamaani on need asjad tegelikult lahendamata, nõustamine pole korralikult käima läinud. (Taluliit)

8. **Ressursside** leidmine sotsiaalpartneritele kaasamisega seotud kulutuste katmiseks

-See on jälle üks koht, kus tegelikult ministeerium saaks natuke seda koostööd parandada, et neile konsulteerimisprotsessile kutsutud inimestele makstaks vähemalt sõidurahagi kinni, nagu komandeering (Taluliit)

5. LÜHIKOKKUVÕTTED GRUPPIDE KAUPA

A. Kodukant

Kodukandi grupi hinnang ministeeriumile: pädev, adekvaatseim. Ministeeriumi ametnikud on toredad ja vastutulelikud inimesed.

Positiivne on see, et ministeerium on valmis kaasama sotsiaalpartnereid, ent negatiivne, et nõutakse liiga kiiresti seisukohavõtte. Samas on partnerid koostööst väga huvitatud, et vältida eluvõõraid otsuseid.

Kompetentseks kaasaráakimiseks tunneb Kodukant puudust koolitustest, vastavatest ressurssidest ja pidevast kaasamisest seadusloome iga etapi aruteludes.

Partner ei pea ka õigeks, et sageli tehakse otsused enne valmis ja alles siis küsitakse arvamusi.

Kodukant ootab ministeeriumilt ka selgemalt väljendatud küsimusi, millele vastuseid oodatakse.

Tagasiside küsimuses leiab Kodukant, et ministeeriumi võib ainult kiita.

Kodukant peab väga oluliseks, et ministeerium teadvustaks end selgemini maaelu eestvedajana ning edastaks seda sõnumit palju jõulisemalt ka avalikkusele.

Kodukant on mures jätkuvalt negatiivse maaelu-kuvandi pärast meedias, kuigi ka maal on elu jõudsasti arenenud ning positiivseid näiteid on kogunenud palju. Ta peab tõe jaluleseadmist ministeeriumi tõsiseks ülesandeks, soovib meedia kaasatõmbamiseks ministeeriumipoolset initsiatiivi ning pakub ka omapoolset abi.

Partner leiab, et ministeerium peaks avalikkuses palju nähtavam olema ning maaelu arengukava ning strateegia inimeste, eriti maarahva jaoks arusaadavalt lahti rääkima, diskussioone algatama.

Kodukandile teeb eriti muret LEADERi põhimõtete vähene selgitamine rahvale, sealhulgas ka kohalikele omavalitsustele. Kodukant peab väga oluliseks, et ka KOV-e käsitletaks seoses LEADERiga kui sotsiaalset partnerit.

Kodukant soovib teada, kuidas on korraldatud maaelu arengukava üle-Eestiline jälgimisvõrgustik.

Seoses LEADERiga kritiseeriti ka ministeeriumi kodulehekülge, kus ikka ei olevat veel sellega seotu kohta ammendavat infot. Kodulehekülje info õigeaegse uuendamise eest peaksid vastutama vastavad osakonnad.

B. Kalandusgrupp

Kalanduse osas hakkab Põllumajandusministeeriumi tegevus grupi arvates juba ilmet võtma, kuigi liikumine on kalanduse kehva olukorda arvestades aeglane. Kuna kalandus on ministeeriumi haldusalas olnud alles lühikest aega, ei olevat kogunenud veel piisavalt kompetentsi ning selget tööjaotust.

Grupi seisukohalt on ministeeriumi töös palju kiiduväärset, ent diskussioonis eelistati keskenduda pigem kriitikale.

Kalanduse grupis sooviti, et uuringute tegemisel ja strateegia väljatöötamisel kaasataks rohkem erialaspetsialiste ning ka neid, kellele strateegia on mõeldud.

Strateegialt oodatakse suuremat kindlustunnet tulevikuks ning soovitakse, et see püsiks alusdokumendina olenemata poliitiliste jõudude vahekorrast.

Kalanduse grupp tundis muret, et strateegia koostamisel ei arvestata Eesti kalanduse eripära (siseveed jne.) ning viidatakse põhjendamatult palju EL direktiividele. Soovitakse ka kiiremat ja selgemat riigipoolset otsust, kui palju jääb kutselisi kalureid Eestisse.

Grupp soovis, et kalandus oleks nii Põllumajandusministeeriumis kui avalikkuses teadvustatud põllumajandusega võrdse osana.

Kalanduse grupp leidis, et piisavalt ei ole tehtud tööd kalurite teavitamisel kalanduse tulevikust. Sooviti, et kalureile antaks rohkem infot, koolitusi ja seminare, kuidas koostada dokumente, kirjutada projekte jne.. Ka ministeeriumi kodulehele soovitati panna välja vastavad näidised. Puudust tuntakse konsultantidest. Seegi grupp soovis, et ministeerium esitaks oma vastustnõudvaid küsimusi kalureile selgemalt, selgitustega.

Info edastamise osas partneritele sooviti suuremat operatiivsust kodulehel. Sellega seoses tõstatati probleem süstematiseerimata informatsiooni suurest hulgast kodulehel ja meili teel. Jõuti järeldusele, et ministeeriumis peaks olema keegi, kes infot sorteeriks ja suunaks õigele adressaadile.

Ka kalanduse grupis kurdeti liiga lühikese reageerimisaja üle ministeeriumist tulnud küsimustele ning seletuskirjade ja vajaliku taustinfo puudumise üle. Tõlkimisele soovitati kaasata erialaspetsialiste.

Kalanduse juhtimises ei tunta praegu kindlat kätt: otsustega venitatakse ja liiga palju instantse on asjasse segatud. Süsteem allasutustes, kelle poole

pöörduda, peaks olema läbipaistvam. Väideti, et puudus on ühest konkreetsest juhtorganist (Kalandusametist). Praegune suur killustatud paljude ametkondade vahel tekitab palju bürokraatiat ja viidab aega.

Kõigele vaatamata oli üldhinnang Põllumajandusministeeriumile positiivne: avatud, abivalmis, kui oskad probleemi õigesti püstitada.

C. Talupidajate Keskliit

Nagu kõik grupid, nii ka taluliit ei olnud rahul sellega, et arvamuste kujundamiseks jätab ministeerium liiga vähe aega ning ka kokkusaamistest teavitatakse viimasel minutil. Rahulolematust põhjustas, et mõnikord küsitakse arvamust alles peale otsuste tegemist, mil midagi enam muuta ei saavat. Seisukohtade kujundamiseks jääb vahel puudu ka vajalikust taustainfost. Seegi grupp pidas vajalikuks aruteludes osalemist töö igas faasis. Talupidajate organisatsioonide esindajad näeksid hea meelega, et aruteludel toimuks mõningate seisukohtade puhul hääletamine. Leiti, et maanaiste organisatsioone ei võeta piisava tõsidusega.

Seegi grupp pidas väga vajalikuks ministeeriumipoolset rahalist abi, sõidukulude kompenseerimist jms., et koostöö ei kujuneks sotsiaalpartnerile põhjendamatult koormavaks.

Talupidajad ei pidanud kuigi heaks, et info ministeeriumist tuleb läbi Põllumajandus-Kaubanduskoja.

Nagu eelpool käsitletud gruppides, nii ka siin leiti, et nii sotsiaalpartnerid kui maainimesed vajaksid nõustajaid.

Ministeeriumi kodulehel leiti puudu olevat teave seadusloomest: mida valmistatakse ette, mis staadiumis, mis on alusdokumendid jne.

Grupp leidis, et koostöö ministeeriumiga on ladus nii kaua, kui see puudutab probleemide tehnilist külge. Poliitiliste seisukohtade saamine võtab aega ja vaeva. Ametnikkonda peeti kompetentseks.

Talupidajate Keskliidu grupp arvas, et põllumajanduse maine on avalikkuses madal ja siin on Põllumajandusministeeriumil palju ära teha. Siiski kõlas ka arvamus, et viimasel ajal on maine tõusma hakanud. Grupp pidas väga vajalikuks, et avalikkusele selgitataks maaelu strateegiat, sh toetuste maksmise põhimõtteid ja nende põhiideed – tootmise keskkonna- ja tervisesõbralikkust. Nad pooldasid Eesti toidu väärtustamist, ent eelistaksid rõhuasetust selle puhtusele.

Põllumajandusministeeriumi maine kohta nenditi grupis, et EL rahade jagamise ja selle avalikustamise seisukohalt on ministeerium kõige parem näide.

D. Põllumajandustootjate Keskliit, Toiduainetetööstuse Liit

See grupp oli ministeeriumi tööst kõige paremal arvamusel. Esindajad mõnsid, et tootjate organisatsioone kaasatakse mitmetesse olulistesse komisjonidesse. Siiski leiti, et töötlevat tööstust kui kolmandat osapoolt tuleks põllumajandusseadustiku ja eriti EL seadusandluse väljatöötamisel veelgi rohkem kaasata. Grupp pidas vajalikuks regulaarsete infotundide ja ümarlaudade korraldamist.

Nagu kõik grupid, nähti koostööd häiriva põhiprobleemina liiga kiireid tähtaegu seisukohtade esitamiseks. Ka see grupp sooviks saada rohkem taustinfot, et arvamusavaldused oleksid kompetentsemad. Ametnikkonnaga nii ministeeriumis kui allasutustes asju ajades olevat veidi raske aru saada, kes millega tegeleb – selles osas oodatakse suuremat avatust ja selgust.

Ministeeriumi kodulehele heideti ette info liigset killustatust.

Nagu eelnevad grupid maainimeste seisukohalt, nii tootjate organisatsioonid väikeettevõtjate seisukohalt ootavad ministeeriumilt suuremat valgustustööd ja avalikkuse informeerimist.

Ajakirjanikega suhtlemisel soovitatakse kaasata ka tootjate esindajaid.

Ka tootjad tunnevad muret selle pärast, et põllumajandusstrateegia on ohus poliitiliste suundade sagedase muutumise tõttu.

Ministeeriumi mainet kujundab tootjate arvates minister ning sellega on kõik hästi. Ka mitmed kaalukad saavutused (näit. EL vabakaubandusleping, turuarendustoetus, investeringutoetus, Eesti toidu propageerimine) ning avatud asjaajamine on Põllumajandusministeeriumi mainele tootjate seas igati kasuks tulnud.